

Checklista Samverkansavtal Region Stockholm och RISE

Region Stockholm och RISE ("Parterna") har den [datum] ingått ett samverkansavtal ("Avtalet").

Enligt Avtalet kan Parterna komma överens om att RISE ska tillhandahålla Partnern vissa FoU-tjänster.

Uppdragsavtal och Projektavtal

Inför ingående av Uppdragsavtal eller Projektavtal ska, i vart fall Region Stockholm, alltid ta stöd av sina respektive interna stödfunktioner.

Om parterna söker regionala projektmedel eller extern offentlig finansiering för ett projekt, blir det normalt fråga om ett projektavtalsförhållande. Ett Projektavtal ska tas fram i en annan ordning än den som i det följande framgår av denna checklista. Det innebär att Region Stockholm får bedöma möjligheterna att utifrån upphandlings- och statsstödsrättsliga aspekter ingå ett Projektavtal med hjälp av sina interna stödfunktioner i varje enskilt fall. Checklistan är, utöver vad som anges i detta avsnitt, inte avsedd användas för Projektavtal.

Uppdragsavtal

Det som härnäst anges i denna checklista gäller endast för Uppdragsavtal. Checklistan ska följas för att göra en analys och bedömning för att säkerställa att inte förutsättningarna för eller villkor i Uppdragsavtalet strider mot regelverken för upphandling eller statsstöd när Parterna avser att ingå ett Uppdragsavtal inom ramen för Samverkansavtalet. Om någon förutsättning brister i förhållande till, eller om något avtalsvillkor skulle strida mot, nämnda regelverk får Region Stockholm inte ingå ett Uppdragsavtal. Denna checklista ska endast användas inom ramen för Uppdrag tillkomna med koppling till Samverkansavtalet och ska inte användas för något annat ändamål. För Uppdragsavtal finns en mall framtagen.

FoU-tjänster omfattas av lagstiftningen om offentlig upphandling ("LOU") under vissa förutsättningar enligt 1 kap. 5 § LOU. FoU-tjänster som faller utanför LOU:s tillämpningsområde enligt nämnda lagrum brukar benämnas som tjänster som omfattas av "forskningsundantaget".

Vid tillämpning av forskningsundantaget enligt 1 kap. 5 § LOU aktualiseras även statsstödsrättsliga bestämmelser. Den forskning som köps får inte köpas på ett sätt som står i strid med statsstödsrättsliga bestämmelser.

Denna checklista ska användas för att kontrollera att de tjänster som omfattas av ett tilltänkt Uppdragsavtal:

- faller under det s.k. forskningsundantaget,
- och att betalningen av dem inte strider mot reglerna för statsstöd (dvs. utgör otillåtet statsstöd).

I en bilaga till denna Checklista finns information till hjälp för att fylla i checklistan, inklusive information om de s.k. CPV-koderna och om statsstödsreglerna.

Uppdragsavtal i nu aktuellt hänseende ska falla under forskningsundantaget. De tilltänkta tjänsterna kan i och för sig, beroende på omständigheterna, vara undantagna från LOU:s tillämpning på andra grunder än forskningsundantaget. Till exempel kan också direktupphandling eller ett annat förfarande enligt LOU tillämpas. Region Stockholm följer i sådana fall även sina riktlinjer för inköp och avgör som upphandlande myndighet ensam om så är fallet i den aktuella situationen och om någon

forskningstjänst ska anskaffas med tillämpning av en sådan alternativ grund för ingående av ett Uppdragsavtal. En sådan bedömning måste dock göras i en annan ordning än genom denna checklista, som inte kan användas till stöd för det. Parterna, i vart fall och i synnerhet Region Stockholm, ska i sådana fall anlita sina interna stödfunktioner för bedömningen.

1. Part:	[Ange Region Stockholm respektive RISE]
2. Upphandlingsuppdragsnummer/Avtalsnummer:	Ifylls av Region Stockholm
3. Avdelning:	Ifylls av Region Stockholm
4. Enhet:	Ifylls av Region Stockholm
5. Ansvarig beställare, namn, mail och telefonnummer:	Ifylls av Region Stockholm
6. Beskrivning av behov:	Ifylls av Region Stockholm efter dialog med RISE
7. Åberopat lagrum	LOU 1 kap. 5 § Ange den eller de CPV-koder som är aktuella
8. Beskrivning av aktuell forsknings-/utvecklingstjänst: Syftet med tjänsten. Är syftet att förvärva ny kunskap eller utveckla nya metoder för området, d.v.s. är tjänsten som ska köpas en forsknings- och utvecklingstjänst enligt någon av de ovan angivna CPV-koderna samt förenliga med punkt 2 och 3 i Samverkansavtalet?	För forskningsundantagets tillämpning måste svaret vara JA [Ange svar och beskriv...]
9. : Beskrivning av Uppdraget och hur resultatet kommer annan än Region Stockholm till del: Kommer resultatet av tjänsten annan än Region Stockholm till del (se även anvisningar i mallen för Uppdragsavtal, § 12)?	För forskningsundantagets tillämpning måste svaret vara JA här eller på nedan fråga 10. [Ange svar och beskriv...]
10. Beskrivning av Uppdragets finansiering, ange hur stor del som finansieras av annan än Region Stockholm:	För forskningsundantagets tillämpning måste svaret vara JA eller på ovan fråga 9. [Ange svar och beskriv...]

Hel- eller delfinansieras tjänsten av annan än Region Stockholm?	
11. Otillåtna direktiv Finns det något i avtal, t.ex. från en uppdragsgivare eller finansiär, som reglerar hur tjänsten ska utföras/upphandlas, och som innebär att FoU-bestämmelsen i LOU inte får användas?	För forskningsundantagets tillämpning måste svaret vara NEJ [Ange svar och beskriv...]
12. Används offentliga medel?	Svaret är som utgångspunkt ja, annars [ange nej-svar och motivera det] Svaret på någon av frågorna 12-16 måste vara "Nej".
13. Är selektivitetskriteriet uppfyllt?	Svaret är sannolikt ja, annars [ange nej-svar och motivera det] Svaret på någon av frågorna 12-16 måste vara "Nej".
14. Är företagskriteriet uppfyllt?	Svaret är sannolikt ja, annars [ange nej-svar och motivera det] Svaret på någon av frågorna 12-16 måste vara "Nej".
15. Är gynnandekriteriet uppfyllt?	Nej-svar är nödvändigt om svaret är ja på 12-14 och 16! [ange nej-svar och motivera varför priset är marknadsmässigt. Denna fråga måste kontrolleras med Regionledningskontorets Avdelningen Ekonomi och Finans, vars motiverade svar ska dokumenteras och sparas.] Svaret på någon av frågorna 12-16 måste vara "Nej".
16. Är konkurrens- och samhandelskriteriet uppfyllt?	Svaret är sannolikt ja, annars [ange nej-svar och motivera det, t.ex. att detta kriterium bedöms sannolikt inte vara uppfyllt därför att gynnandekriteriet inte är uppfyllt] Svaret på någon av frågorna 12-16 måste vara "Nej".

17. I händelse av att EU-medel används till finansieringen	En särskild utredning vid sidan av denna checklista måste vidtas i varje enskilt fall för prövning av upphandlings- och statsstödsrättsliga aspekter.
18. Avser uppdraget utformandet och erkännandet av prototyper, verktyg och industriteknik, industridesign eller tillverkning före produktionsfasen?	En särskild prövning måste vidtas i varje enskilt fall för att pröva om forskningsundantaget i ett sådant fall är tillämpligt.

Bedömning:

Mot bakgrund av ovanstående är parternas gemensamma bedömning att tjänsten faller utanför tillämpningsområdet för lagen om offentlig upphandling (enligt LOU 1 kap. 5 §) och därför kan anskaffas utan konkurrensutsättning och utan att stå i strid med statsstödsreglerna. Det föregående ska dock inte förändra det ansvar som åligger vardera part enligt gällande lagstiftning och vardera part ska, till undvikande av oklarheter, stå sin egen risk och kostnader som är förenliga med dessa bedömningar. Att RISE är behjälplig med bedömningarna såvitt gäller forskningsundantaget och statsstöd innebär inte att RISE lämnar rådgivning till Region Stockholm eller ska bära något ytterligare ansvar i frågan som inte följer av gällande lagstiftning.

Behörigen signerat för

[Region Stockholm]

Signatur

Namnförtydligande

Datum och ort: _____

Information om FoU-tjänsters reglering i LOU

Regler

I Lagen om offentlig upphandling, LOU, första kapitlet paragraf 5 § anges förutsättningarna för hur upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster ska göras.

Upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster

Denna lag gäller för upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster som omfattas av CPV-koderna 73000000-2 till 73120000-9, 73300000-5, 73420000-2 eller 73430000-5, om

- 1. resultaten uteslutande tillkommer den upphandlande myndigheten i den egna verksamheten, och*
- 2. den tillhandahållna tjänsten betalas helt av den upphandlande myndigheten.*

Beskrivning av koderna ovan:

73000000-2 FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster

73100000-3 Forskning och experimentell utveckling 73110000-6 Forskning

73111000-3 Forskningslaboratorietjänster

73112000-0 Marin forskning

73120000-9 Experimentell utveckling

73300000-5 Planering och genomförande av forskning och utveckling

73420000-2 Förberedande genomförbarhetsstudie och teknisk demonstration

73430000-5 Test och utvärdering

Avsikten med regleringen i lagen är att underlätta för upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster som kan gynna samhället i stort.

Se kommissionens förordning (EG) nr 213/2008 ("CPV-förordningen"). Där framgår många forskningsområden med andra cpv-koder än dem som omfattas av 1 kap. 5 § LOU, och som alltså inte får köpas med stöd av forskningsundantaget.

Det är alltså viktigt att avgöra om tjänsten som köps omfattas av någon av de ovan angivna CPV-koderna, och som vägledning kan man säga att tjänsten måste falla in under någon av följande beskrivningar:

1. **Grundforskning:** *Experimentellt eller teoretiskt arbete som i första hand syftar till att förvärva ny kunskap om de bakomliggande orsakerna till fenomen och iakttagbara fakta, och som inte syftar till någon direkt kommersiell tillämpning eller användning.*
2. **Tillämpad forskning:** *utgörs även av ursprungliga arbeten som genomförs för att förvärva ny kunskap. Den inriktas emellertid i första hand på ett visst konkret ändamål eller syfte.*
3. **Experimentell utveckling:** *utgörs av arbete som grundas på befintlig kunskap som erhållits genom forskning och/eller praktisk erfarenhet för att kunna påbörja tillverkningen av nya*

material, produkter eller anordningar, skapa nya processer, system och tjänster eller avsevärt förbättra befintliga processer, system och tjänster. Experimentell utveckling kan inbegripa utformning av tekniska demonstratorer, det vill säga verktyg för att demonstrera ett nytt koncept eller en ny tekniks funktion i en relevant eller typisk miljö.

Enligt det EU-direktiv där dessa begrepp är hämtade från¹ omfattar forskning och utveckling inte utformandet och erkännandet av prototyper, verktyg och industriteknik, industridesign eller tillverkning före produktionsfasen. Begreppen, inklusive den sistnämnda meningen, återfinns dock inte i LOU eller dess direktiv. EU-kommissionen och svenska myndigheter utgår i andra dokument från att utformning av prototyper kan ingå i en FoU-tjänst.

Det är inte tillräckligt att det man önskar köpa används inom ett forsknings- eller utvecklingsprojekt, utan själva tjänsten som köps in ska vara en forskning- och utvecklingstjänst. Man behöver också vara tydlig vid beskrivning av tjänster, så att man exempelvis inte bara skriver "projektledning" när man avser "forsknings- och projektledning". Det finns också många forskningstjänster som inte omfattas av lagrummet. Nämnas kan forskningsrådgivning och utvecklingsrådgivning. Alla resterande fall nämns inte här. Det handlar dock ofta om IT-relaterad forskning eller forskning kring försvar och säkerhet. Undersökningar i form av till exempel intervjuer får inte vara av marknads- eller opinionsundersökningskaraktär.

Enligt upphandlingsreglerna finns det inget krav på att den personal som utför tjänsterna är disputerad.

Statsstödsrättsliga bestämmelser

Ett köp av forskningstjänster kan stå i strid med statsstödsrättsliga bestämmelser om den åtgärden kan kopplas till det offentliga och finansieras med **offentliga medel**. Det kan röra sig om köp, ekonomiska bidrag, lån, nedsättning av skulder m.m., och om följande fyra kriterier är uppfyllda:

- **Selektivitetskriteriet;** åtgärden är riktad till vissa verksamheter eller viss produktion. Åtgärder med en helt allmän räckvidd som inte bara riktar sig till vissa företag eller en viss typ av produktion uppfyller inte selektivitetskriteriet och är därför inte ett statsstöd. Däremot kan en åtgärd, som vid en första anblick verkar kunna användas allmänt på företag, ändå vara selektiv om resultatet blir att vissa företag eller en viss produktion gynnas.
- **Företagskriteriet;** en verksamhet som åtgärden riktar sig till bedriver ekonomisk verksamhet (företag). Den statsstödsrättsliga definitionen av ett företag är att det är en enhet som bedriver ekonomisk verksamhet oberoende av dess rättsliga ställning och oberoende av hur verksamheten finansieras. All verksamhet som går ut på att erbjuda varor och tjänster på en marknad utgör en ekonomisk verksamhet.
- **Gynnandekriteriet;** åtgärden ger mottagaren en fördel (gynnande). En fördel uppstår om stödmottagarens ställning förstärks på marknaden jämfört med dess konkurrenter. En fördel förutsätter att åtgärden förbättrar stödmottagarens ekonomiska situation jämfört med den

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/81/EG av den 13 juli 2009 om samordning av förfarandena vid tilldelning av vissa kontrakt för byggentreprenader, varor och tjänster av upphandlande myndigheter och enheter på försvars- och säkerhetsområdet och om ändring av direktiven 2004/17/EG och 2004/18/EG (beaktandesats 13).

ekonomiska situationen utan stödåtgärden. För att kontrollera om en åtgärd ger mottagaren en ekonomisk fördel används som regel principen om den marknadsekonomiska aktören. Enligt denna princip kan en åtgärd vara ett stöd, om det offentliga erbjuder villkor som är mer förmånliga än de villkor en privat aktör under normala förhållanden i en marknadsekonomi skulle ha erbjudit, det vill säga icke marknadsmässiga villkor.

- **Konkurrens- och samhandelskriteriet;** Åtgärden snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen och påverka handeln mellan EU:s medlemsstater (konkurrens och samhandel). Det är egentligen två kriterier som är kopplade till varandra men vi beskriver dem som ett kriterium i begreppet statsstöd. En åtgärd anses snedvrida eller hota att snedvrida konkurrensen om det finns en risk att stödåtgärden förbättrar stödmottagarens konkurrensposition jämfört med andra företag som det konkurrerar med. Handeln mellan EU:s medlemsstater påverkas av stödet om ett statsstöd förstärker ett företags ställning i förhållande till andra konkurrerande företag i handeln inom EU.

Offentliga medel

Utgångspunkten är att Region Stockholms köp av forskningstjänster kan kopplas till det offentliga och finansieras med offentliga medel på ett sätt som medför att det alltid måste prövas enligt de angivna kriterierna om köpet utgör en stödåtgärd i statsstödsrättslig mening.

Selektivitetskriteriet

Åtgärden är riktad till en viss verksamhet, nämligen RISE:s verksamhet. Det är inte fråga om åtgärd med allmän räckvidd. Även detta kriterium är därför sannolikt alltid uppfyllt i detta avtalsförhållande.

Företagskriteriet

RISE är ett forskningsinstitut i form av ett aktiebolag. RISE klassificeras i allmänhet som en organisation för forskning och kunskapsspridning (eller "forskningsorganisation") enligt EU-kommissionens statsstödsregler. Mot den bakgrunden är en betydande del av RISE:s verksamhet, däribland samverkansforskningsprojekt med företag och offentlig sektor, icke-ekonomisk verksamhet. RISE bedriver också ekonomisk verksamhet. Det är sannolikt att företagskriteriet är uppfyllt när kontraktsrelationen handlar om ett uppdrag och inte samverkan.

Gynnandekriteriet

Gynnandekriteriet lämnar ett utrymme för bedömningen att åtgärden inte utgör statsstöd.

Om åtgärden är marknadsmässig är detta kriterium inte uppfyllt. Det innebär alltså att om Region Stockholm betalar RISE ett marknadspris för den forskningstjänst som köps, är gynnandekriteriet inte uppfyllt. Är kriteriet inte uppfyllt strider inte köpet mot statsstödsreglerna.

EU:s domstolar har använt vissa principer för att avgöra om en åtgärd är marknadsmässig eller inte. Ett samlingsnamn för dessa principer är kriteriet om den

marknadsmässiga aktören (förkortas ofta MEOP, efter engelskans Market Economy Operator Principle). Detta kriterium kan tillämpas på alla typer av marknadstransaktioner, till exempel investeringar, hantering av lån och skulder samt köp och försäljning av egendom. Vid vart tillfälle när Region Stockholm ingår ett forskningsavtal (uppdrags- eller projektavtal) måste en analys med stöd av Region Stockholms regionledningskontors avdelning Ekonomi och Finans göras för att bedöma marknadsmässigheten av begärt pris. Analysen och bedömningen ska dokumenteras och sparas i ärendet.

Konkurrens- och samhandelskriteriet

Det krävs mycket litet för att detta kriterium ska anses uppfyllt. Åtgärden förbättrar sannolikt RISE:s konkurrensposition jämfört med andra företag som det konkurrerar med. Eftersom handeln mellan EU:s medlemsstater anses påverkas av stödet om ett statsstöd förstärker ett företags ställning i förhållande till andra konkurrerande företag i handeln inom EU, är det sannolikt att även den förutsättningen för att detta kriterium är uppfyllt.

Dock, är inte gynnandekriteriet uppfyllt borde normalt inte heller konkurrens- och samhandelskriteriet vara uppfyllt.
